

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K.D. USHYNsky"**

*(Department of General and Differential Psychology,
Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology,
Department of Theory and Methods of Practical Psychology)*

MOLDOVA STATE UNIVERSITY

(Department of Psychology)

UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW

(Institute of Psychology)

VILNIUS UNIVERSITY

(Institute of Psychology)

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

(Department of Psychology & Brain Sciences)

ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY

(Department of Language and Psychological and Pedagogical Training)

KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL

UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA

(Department of Psychology)

CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY

(Department of Practical Psychology)

VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY

(Department of Psychology)

ODESA ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works

International Scientific and Practical Internet Conference

May 17, 2024

Odessa – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

*(кафедра загальної та диференціальної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології,
кафедра теорії та методики практичної психології)*

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

(кафедра психології)

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ

(Інститут психології)

ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(Інститут психології)

УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА

(кафедра психології та досліджень про мозок)

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

(кафедра психології)

ОДЕСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 року

Одеса – 2024

ДИСФУНКЦІЙНІ КОГНІТИВНІ ОСОБИСТІСНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИ ТРИВОЖНИХ РОЗЛАДАХ З ПОГЛЯДУ КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ

Іванова К. О., Мельничук І. В.	202
ПСИХОСОМАТИЧІ ЕКВІВАЛЕНТИ ПОРУШЕНЬ ЕМОЦІОНОЇ СФЕРИ	
Лісіцина Л.Б., Шевченко Р.П.	205
ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКІВ	
Майборода А.Ю., Бабаян Ю.О.	209
РОЛЬ ПСИХОТЕРАПІЇ У ВІДНОВЛЕННІ ПСИХІЧНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ЖІНОК, ЯКІ ПЕРЕЖИВАЮТЬ АБ'ЮЗИВНІ СТОСУНКИ	
Панченко Н.В., Таран О. П.	214
ОСОБЛИВОСТІ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ СЕРЕД ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
Попов О. В., Черкашин А. І.	217
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ СОМАТОФОРМНИХ РОЗЛАДІВ ТА ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ	
Унтілова К.І., Мельничук І.В.	220
ПСИХОСИМПТОМАТИКА ОБСЕСИВНО-КОМПУЛЬСИВНОГО РОЗЛАДУ	
Філіппова К., Бабаян Ю.О.	223
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ НЕВРОТИЧНИХ РОЗЛАДІВ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ	
Щербіна О. П., Мельничук І. В.	225
ПРОГРАМА РОЗВИТКУ "Я – КОНЦЕПЦІЇ" ОСОБИСТОСТІ З РІЗНИМ РІВНЕМ АГРЕСИВНОСТІ	
Доронюк Д.В., Орленко І. М.	229
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ХВОРИХ НА ШИЗОФРЕНІЮ	
Журавльова Л.М., Шевченко Р.П.	231
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНИХ РОЗЛАДІВ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ КОРЕКЦІЇ	
Федорець В.М., Шевченко Р.П.	234
РОЛЬ КЛІНІЧНИХ ПСИХОЛОГІВ У ЗАПОБІГАННІ СУЇЦИДУ В СКЛАДНИХ УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	
Желязкова А.О., Мітіна С. В.	237
ПСИХОСОМАТИЧНІ ПОРУШЕННЯ ОРГАНІВ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ КОРЕКЦІЇ	
Радченко А.І., Книш А.Є	241
ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА У РАННЬОМУ ВІЦІ	
Висоцька М.І., Венгер Г.С.	243

5. Орбан – Лембрик Л. Е Соціальна психологія [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч. закл. У 2 кн. Кн. 1. Соціальна психологія особистості і спілкування / Л. Е. Орбан-Лембрик. - К.: Либідь, 2004. - 574 с.
6. Соціальна педагогіка: підручник / за ред. А. Й. Капської. Київ: Центр учб. літ., 2009. 488 с.

РОЛЬ ПСИХОТЕРАПІЇ У ВІДНОВЛЕННІ ПСИХІЧНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ЖІНОК, ЯКІ ПЕРЕЖИВАЮТЬ АБ'ЮЗИВНІ СТОСУНКИ

Панченко Н.В., Таран О. П.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Аб'юзивні стосунки є актуальною проблемою сьогодення, з якою стикаються багато жінок у всьому світу. Це питання не обмежується певними соціальними чи економічними прошарками суспільства, воно присутнє у всіх культурах, серед усіх груп населення. Аб'юзивні стосунки мають суттєві негативні наслідки, як для жінок, так і для соціуму в цілому, а саме: погіршення психічного здоров'я та емоційного благополуччя жінок, труднощі їх соціальної адаптації та самореалізації, виникнення дисфункціональної сім'ї та виховання дітей в несприятливих умовах. Саме це зумовлює вибір теми статті та підкреслює актуальність пошуку методів щодо дієвих засобів запобігання та подолання означеної проблематики.

Мета статті: аналіз проблеми аб'юзивних стосунків у жінок та ролі психотерапії у подоланні цієї проблеми.

Об'єкт дослідження: аб'юзивні стосунки.

Предмет дослідження: особливості психотерапевтичної роботи з жінками які переживають аб'юзивні стосунки.

Перш ніж розглядати психотерапевтичний підхід, важливо розкрити сутність аб'юзивних стосунків та їх вплив на психічне здоров'я жінок. Проблемою аб'юзивних стосунків займалися такі науковці як: J. Campbell, B.Engel, P.Evans, J.Herman, L.Ledray, E.Stark, L.Walke.

Так, автори зазначають, що аб'юзивність може виявлятися у вигляді фізичного, емоційного, фінансового та сексуального насильства, при цьому у постраждалих часто виникає відчуття безпорадності та відокремлення від себе. Жертви аб'юзу часто відчують низку емоційних та психологічних проблем, зокрема депресію, тривожність, низьку самооцінку та посттравматичний стресовий розлад [2; 8].

Основними проблемними аспектами аб'юзивних стосунків є те що такі відносини можуть призвести до фізичних травм для жертв: синців, переломів, садно-колотих поранень, опіків, тощо. Крім того, постійний стрес, страх та тривожність, що супроводжують аб'юзивні стосунки, можуть призвести до розвитку психологічних розладів, таких як: тривожність, депресія та посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) [3; 10].

Наступна проблема, пов'язана з аб'юзивними стосунками – це соціальна ізоляція та обмеження свободи жертв. Часто тиранічний партнер контролює всі аспекти життя жертви, включаючи її соціальні контакти, фінанси та рішення. Це може призвести до ізоляції жертви від друзів, родичів та підтримки, що ускладнює процес виходу з аб'юзивного стосунку та збільшує вразливість жертви перед насильником [1; 10].

Отже, такий вид насильства охоплює широкий спектр маніпулятивних та психологічних технік, які партнер використовує для контролю, маніпуляції та підкорення жінки, а саме: залякування, погрози, ізоляція, газлайтинг, дискредитація, критика, переслідування обмеження свободи та інші психологічні способи влади над жертвою [1; 6; 7; 12]. На жаль, в багатьох країнах фактом насильства, досі вважається лише завдання фізичної шкоди, в такому випадку жінки які піддаються емоційному насильству лишаються соціально незахищеними.

Одна із знаних дослідниць у межах проблематики аб'юзивних стосунків L.Walker у своїй книзі «Battered Woman Syndrome» досліджувала травматичні наслідки аб'юзу та зазначила, що аб'юзивні стосунки мають серйозні наслідки для дітей, які перебувають в таких сім'ях. Діти, які стають свідками насильства в родині, можуть мати проблеми з емоційним та соціальним розвитком, виявляти агресивну поведінку або самі ставати жертвами насильства. Це може мати довгострокові наслідки для їхнього фізичного та психологічного здоров'я, а також для майбутнього соціального функціонування таких дітей у дорослому віці [12].

Поряд з цим Е. Stark у книзі «Coercive control: The entrapment of women in personal life» розглядає тему домашнього насилля через модель контролюючої поведінки на кшталт тероризму та захвату заручників. Він пропонує вийти за межі моделі травми і подивитися на проблематику, не тільки як насилля, але й як на злочин проти волі [11].

Важливо відзначити внесок психотерапевтки В. Engel авторки книги «The emotionally abused woman: overcoming destructive patterns and reclaiming yourself» де вона докладно розкриває негативні наслідки емоційного насильства для психічного здоров'я жінок, а також підкреслює важливість надання психологічної підтримки та допомоги цим жінкам у подоланні травматичних досвідів [6].

Отже, проблематика аб'юзивних стосунків потребує комплексного підходу та розробки ефективних стратегій втручання. Важливо підтримувати та захищати жертв насильства, надавати їм доступ до психологічної та правової підтримки, а також створювати умови для безпечного виходу з аб'юзивного стосунку. Також необхідно працювати над попередженням насильства в сім'ї та підвищенням усвідомленості суспільства щодо цієї серйозної проблеми [1; 11].

Психотерапія для жінок, які перебувають у аб'юзивних стосунках, є критично важливою складовою їхнього процесу одужання та відновлення. Основні цілі психотерапії включають роботу з емоційною травмою, навчання навичкам впорядкування стосунків, підтримку під час виходу з аб'юзивних

відносин, а також підвищення самосвідомості та впізнання патернів насильства для запобігання майбутнім випадкам насильства та побудови здорових стосунків [5; 13].

Психотерапевтичні інтервенції також мають бути спрямовані на розвиток стратегій самозахисту та безпеки, формування механізмів подолання стресу та кризових ситуацій, а також на навчання навичкам ефективної взаємодії з оточуючими та встановлення меж. Крім того, використання технік релаксації та самодопомоги допомагає жінкам знизити рівень стресу та підвищити самопочуття [5; 14].

У психотерапевтичному процесі важливо враховувати індивідуальні потреби та особливості кожної жінки, забезпечуючи комплексну та індивідуалізовану підтримку в процесі одужання та відновлення психологічного благополуччя. Ефективна психотерапія жінок у аб'юзивних стосунках часто застосовує інтегрований підхід, що поєднує різні методи та стратегії: індивідуальну терапію, групову терапію, сімейну терапію та підтримку з боку спеціалізованих організацій [8; 9; 15].

Так, когнітивно-поведінкова терапія допомагає змінити шкідливі мисленеві стратегії та поведінкові звички, що сприяли або утримували насильство. Травматична терапія – спрямована на зниження симптомів посттравматичного стресового розладу та сприяння одужанню після травматичних подій. Ефективною у роботі з жінками які зазнають насильства є психотерапія за методом символдрами, що допомагає жінкам побудувати безпечне середовище для зцілення та зміцнення жіночої самоідентичності, трансформації негативних досвідів, розуміння динаміки своїх стосунків, розвиток стратегії самозахисту та здорових механізмів копію [14].

Аналіз наукової літератури засвідчує, жінок у аб'юзивних стосунках потребують від психотерапевта емпатії, розуміння та підтримки. Важливо, щоб жінки відчувалися в безпеці та могли вільно говорити про свої думки, почуття та досвід [3; 4; 5; 6; 8].

Отже, на підставі здійсненого огляду можемо зазначити, що психотерапія відіграє провідну роль у відновленні психічного здоров'я та емоційного благополуччя жінок, які переживають аб'юзивні стосунки. Психотерапевтичний вплив має бути комплексним, системним та орієнтованим на індивідуальні потреби кожної жінки, задля глибшого розуміння причин і наслідків залучення жінки до аб'юзивних стосунків та пошуку оптимальних шляхів виходу з них. Дослідження та вдосконалення психотерапевтичних підходів у межах цієї проблематики є важливим завданням для подальшого забезпечення ефективної підтримки та допомоги жінкам, що переживають аб'юзивні стосунки.

Література

1. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія / А. О. Галай, В. О. Галай, Л. О. Головка та ін.; за заг. ред. А. О. Галай. Київ : КНТ, 2014. 160 с
2. Bessel A. Van der Kolk. Body Keeps the Score: Mind, Brain and Body in the Transformation of Trauma. Penguin Books, Limited, 2015. 464 p.
3. Bessel A. Van der Kolk. Psychological Trauma. University of Cambridge ESOL Examinations, 1987. 250 p.

4. Campbell J. C. Empowering Survivors of Abuse: Health Care for Battered Women and Their Children. SAGE Publications, Incorporated, 2012.
5. Carl Rogers on Personal Power: Inner Strength and Its Revolutionary Impact. Delta Books, 1978.
6. Engel B. The emotionally abused woman: Overcoming destructive patterns and reclaiming yourself. New York : Fawcett Columbine, 1992. 244 p.
7. Evans P. Controlling People: How to Recognize, Understand, and Deal with People Who Try to Control You. Adams Media Corporation, 2009.
8. Herman J. L. Trauma and recovery: [from domestic abuse to political terror]. London : Pandora, 1998. 276 p.
9. Ledray L. E. Recovering from Rape: Practical Advice on Overcoming the Trauma and Coping with Police, Hospitals, and the Courts - for the Survivors of Sexual Assault and Their Families, Lovers and Friends. Holt & Company, Henry, 2015.
10. Miller C. Know My Name: A Memoir. Penguin Publishing Group, 2020. 384 p.
11. Stark E. Coercive control: The entrapment of women in personal life. Oxford : Oxford University Press, 2007. 452 p.
12. Walker L. Battered Woman Syndrome. Springer Publishing Company, Incorporated, 2010.
13. Walker L. E., Walker L. E. A. Abused Women and Survivor Therapy: A Practical Guide for the Psychotherapist. American Psychological Association (APA), 2000. 529 p.
14. Wilke E. Katathym-imaginative Psychotherapie (K.I.P.). Thieme Georg Verlag, 2004.
15. Yalom I. D. Gift of Therapy: An Open Letter to a New Generation of Therapists and Their Patients. Little, Brown Book Group Limited, 2011. 336 p.

ОСОБЛИВОСТІ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ СЕРЕД ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Попов О. В., А. І. Черкашин

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Актуальність дослідження не викликає сумнівів, оскільки вже третій рік наша держава знаходиться у стані війни з зовнішнім агресором. У цій ситуації назріла необхідність до того, щоб визначити особливості копінг-стратегії у данному випадку серед фахівців закладів культури на прикладі колективу Одеського Академічного театру Музичної комедії імені Михайла Водяного.

У психології копінг-стратегії розуміються як засоби, за допомогою яких люди мають змогу подолати стрес, труднощі та негативні емоції. Вони поділяються на дві категорії – проблемно- та емоційно-орієнтовані.

Проблемно- орієнтовані направлені на зміну ситуації або проблеми, що викликає стрес. Вона включає у себе пошук рішень, планування дій, постановку цілей та ін. Це допомагає людині активно впливати на своє життя та подолати проблеми, які її турбують[1]. Перелічимо деякі засоби цієї категорії:

1. Планування дій: розробка плану дій для вирішення проблем та досягнення мети;
2. Пошук інформації: активна пошукова поведінка для отримання необхідної інформації, яка допоможе у вирішенні проблеми;
3. Активне подолання препонів: зусилля, що направлені на подолання препонів та складностей на путі до рішення проблем;